

Innst. S. nr. 17

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Dokument nr. 8:40 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene May Hansen, Heikki Holmås, Inga Marte Thorkildsen og Ingvild Vaggen Malvik om å endre lov om barnevernstjenester og andre relevante lover slik at loven gjelder for barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Barnevernsloven gjelder for barn som oppholder seg i Norge. Barnevernet har således ikke hjemmel for å iverksette tiltak overfor barn som oppholder seg i utlandet. Det innebærer at barnevernet i dag ikke har noen mulighet til å gripe inn i forhold til utsatte barn og ungdommer som befinner seg i utlandet.

Det har vært satt søkelys på et antall norske barn i Spania, som lever under forhold som ville ha ført til inngripen av barnevernet dersom barnet hadde oppholdt seg i Norge. Det gjelder så vel frivillige hjelpetiltak som tvangsinnngripen etter barnevernsloven.

I dag er det tilfeldig om barn som oppholder seg i utlandet får den hjelpen de trenger for en god sosial og fysisk oppvekst. Det er nødvendig å gå igjennom relevant lovverk for å fordele ansvarsforholdene slik at norske barn som oppholder seg i utlandet får den hjelpen de trenger.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen endre lov om barnevernstjenester og andre relevante lover slik at den gjelder for alle barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet.
2. Stortinget ber Regjeringen opprette en internasjonal avdeling i barnevernet."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til brev fra Barne- og familiedepartementet av 2. april og 28. juni 2004 (vedlegg). Komiteen mener det var riktig og nødvendig at en delegasjon med representanter fra Barne- og familiedepartementet, Utdannings- og forskningsdepartementet og fylkesmannen i Oslo og Akershus reiste til Spania for å undersøke forholdene for norske barn som utsettes for omsorgssvikt mens de bor i landet. Komiteen vil understreke at det er behov for å ivareta norske barn som utsettes for omsorgssvikt uavhengig av hvilket land de bor/oppholder seg i. Justisdepartementets lovavdeling gir uttrykk for at norske lover og regler får anvendelse på norsk territorium, mens det må vurderes konkret for den enkelte regel om den også kan gis anvendelse for norske statsborgere i utlandet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at barneloven derfor bare kan anvendes på barn som oppholder seg i riket.

Komiteen viser til at i brevet fra departementet av 2. april 2004 slås det fast:

"Folkeretten er til hinder for at norske myndigheter kan utøve tvang overfor egne borgere uten samtykke fra den staten det gjelder. Slikt samtykke kan gis i den enkelte sak, eller på generelt grunnlag i form av en bilateral eller multilateral traktatavtale. Utøvelse av

forvaltningsmyndighet kan heller ikke skje på fremmed stats territorium. Selv om det kan sies at folkeretten således ikke er til hinder for at norske rettsregler isolert sett gis anvendelse overfor nordmenn som oppholder seg i utlandet, vil folkeretten hindre at et vedtak som innebærer tvang eller utøvelse av forvaltningsmyndighet iverksettes overfor norske statsborgere med mindre oppholdsstatene samtykker."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, tar dette til etterretning. Flertallet mener derfor at det ikke vil være mulig å opprette en internasjonal avdeling i barnevernet med den oppgave å operere i utlandet for å gjennomføre tvangsvedtak i henhold til norsk lovgivning. Derimot mener flertallet at kontakten og samarbeidet med andre lands barnevernstjenester må bedres. Flertallet har opplysninger om at barnevernet i Spania er organisert og fungerer omtrent som i Norge.

Komiteen er av den oppfatning at det viktigste er å gi hjelp til barn som blir utsatt for omsorgssvikt. I rapporten fra delegasjonen som var i Spania, er en rekke gode tiltak foreslått som kan gjelde for de land hvor mange nordmenn oppholder seg. Komiteen forventer at disse følges opp aktivt.

Komiteen er blant annet kjent med at mangelen på kunnskap om hvor bekymringsmeldinger sendes og hvem en skal henvende seg til er en viktig årsak til at barn ikke får den hjelpen de trenger, når mor eller far av ulike årsaker ikke er i stand til å ivareta barna. Dette kan løses ved at de norske skolene i utlandet bygger opp et godt og tett samarbeid med de lokale barnevernsmyndighetene. Komiteen mener derfor at det må stilles krav til at de som ansettes på norske skoler skal ha kompetanse i oppholdslandets språk. I tillegg er det viktig at det rapporteres om slike forhold til norske myndigheter. Komiteen mener det også er viktig at norske ambassader og konsulater har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å veilede og hjelpe i slike situasjoner.

Komiteen støtter derfor forslaget om at det utarbeides en veileder/brosjyre om barns rettigheter og muligheter for hjelp dersom det oppstår problemer med opplysning om hvor den som oppdager omsorgssvikten kan henvende seg, og til hvem. Brosjyrene må distribueres bredt. Her må det framgå hvilken framgangsmåte som brukes i slike saker, hvem som skal kontaktes i det enkelte land og i Norge. Veilederen må gjelde uavhengig av langt eller kort opphold.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil vise til at det vil være vanskelig å gi en detaljert veiledning om hvem som skal kontaktes i det enkelte land på grunn av landenes ulike organisering.

Komiteen mener at i tillegg bør Statens barne- og familievern (SBF) styrkes med høy faglig kompetanse i disse saker. SBF bør da kunne bistå og veilede norske konsulater, skoler og andre i faglige spørsmål og hvordan de skal gå fram.

Komiteen mener også det bør legges til rette for at det i akutte krisesituasjoner hvor det ikke lar seg gjøre å komme i kontakt med norsk representasjon eller lokalt barnevern, skal være mulig å få råd og veiledning fra Norge. Komiteen mener at dette kan skje eksempelvis gjennom de døgnåpne barnevernsvaktene. Disse må i så fall gis tilstrekkelig veiledningskompetanse.

Komiteen ønsker ikke å lage et stort byråkrati, men sikre at barn blir tatt hånd om. Komiteen mener derfor at melding om barns behov for hjelp må rettes til de lokale barnevernsmyndighetene, som deretter tar kontakt med de lokale myndigheter i kommunene, ev. via ambassaden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener derfor at melding om barns behov for hjelp må rettes til de lokale utenlandske barnevernsmyndigheter, som ev. kan ta kontakt med de lokale norske barnevernsmyndigheter, ev. via ambassaden.

Komiteen viser til at spørsmålet om når et lands myndigheter og domstoler har jurisdiksjon til å bestemme over et barn, er regulert i en Haagkonvensjon fra 1996. Denne er ikke trådt i kraft ennå, men EU jobber med sikte på å ratifisere konvensjonen. Vergemålsutvalget foreslår at Norge ratifiserer konvensjonen (jf. NOU 2004:16 side 80). Dersom Norge ratifiserer, vil myndighetsområdet til norsk barnevern bli regulert av konvensjonen. Tilsvarende vil norske myndigheter få plikt til å anerkjenne og fullbyrde utenlandske avgjørelser som er truffet av andre konvensjonsstater. Avgjørelser om et barn skal fattes i det landet der barnet bor (har sitt "habitual residence"). Hastesaker kan imidlertid behandles i det land der barnet eller dets eiendeler befinner seg. Slike avgjørelser vil bare ha virkning i den aktuelle staten. Konvensjonen omfatter avgjørelser om bl.a. foreldreansvar, bosted og samværsrett etter barneloven, avgjørelser over barnets eiendom som er regulert i vergemålsloven, og dessuten fosterhjemsplasing og vedtak om tilsyn etter barnevernsloven. Konvensjonen innebærer at tiltak truffet i en konvensjonsstat skal anerkjennes og fullbyrdes i alle andre konvensjonsstater.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil videre vise til at NOU 2004:16 Vergemål nå er ute på høring, og flertallet mener derfor det vil være naturlig å avvente resultatet og komme tilbake til saken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er kjent med at noen frivillige organisasjoner i utlandet arbeider med problemstillingen på de lokale stedene, hvor omsorgssvikt har vært av en slik grad at det er grunn til å bekymre seg. Disse medlemmer er også kjent med at det arbeides for å få opprettet et senter som barn kan oppsøke og snakke med voksenpersoner og møte barn av samme nasjonalitet. Disse medlemmer understreker at dette er svært positive

tiltak som når rett til de barna det gjelder, og som Norge, uten å komme i konflikt med at dette foregår i utlandet, kan bidra med hjelp til å få i gang gjennom faglig kompetanse og økonomisk støtte. Disse medlemmer mener det er viktig å bruke menneskelige ressurser som befinner seg der problemene er, og som kjenner godt til både miljøet og menneskene og ikke minst kulturen i de land hvor barn som opplever omsorgssvikt befinner seg, slik at når det oppstår en krise for et barn bør det være mulig å plassere barnet i et norsk hjem i det gjeldende land. Det er viktig at barnet ikke opplever traumer ved først å bli flyttet fra sitt biologiske hjem og deretter blir plassert i en institusjon hvor barnet kanskje ikke engang forstår språket. Disse medlemmer er også kjent med at i land hvor det er store grupper nordmenn, arbeides det med å finne norske familier som kan tenke seg å være beredskapshjem, også her er det frivillige organisasjoner som er pådrivere i arbeidet. Disse medlemmer vil påpeke at dette kan være en løsning, nemlig å få de frivillige organisasjonene på banen også i andre land, hvor norske barn opplever omsorgssvikt. Dette vil være et supplement til de tiltak Regjeringen skisserer.

Disse medlemmer vil derfor foreslå følgende:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å samarbeide med de ulike frivillige organisasjonene som befinner seg i utlandet, og som kan bidra til å trygge norske barn som opplever omsorgssvikt, både med faglig kompetanse og med ressurser til drift av ulike tiltak som trygger barna."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er positive til at Barne- og familiedepartementet har sett alvorret i problemstillingen som representantene fra Sosialistisk Venstreparti har påpekt gjennom forslaget og prøver å komme med forslag til løsninger. Disse medlemmer vil særlig peke på viktigheten av å styrke en skoles muligheter når slik er etablert i norske kolonier i utlandet med en sosiallærer eller barnefaglig spesialist som kan være tilgjengelig for barn og unge. De norske konsulatene bør utarbeide rutiner for jevnlig samarbeidsmøter med lokale myndigheter.

Disse medlemmer ser at det kan være skjæringspunkter mellom forskjellige lover og konvensjoner som kan vanskeliggjøre en rask reaksjon når barn og unge er i en krisesituasjon. Etter disse medlemmers oppfatning er det ingen motsetning i dette og det å skulle etablere en internasjonal avdeling i den nye statlige etaten, Statens barne- og familievern (SBF), som ble opprettet 1. januar 2004. I denne avdelingen bør det være ansatt mennesker med høy barnefaglig kompetanse. Avdelingen kan være et ressurscenter for

de norske konsulatene, skoler og andre som de skal kunne ringe for å få faglig hjelp til hvordan de skal gå fram. De må også ha mulighet for å yte direkte bistand. Det må informeres om den internasjonale barnevernstjenesten i SBF i informasjonsmaterieell og veiledere. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn opprettholde forslagene i Dokument nr. 8:40 (2003-2004). Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

- "1. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å endre lov om barnevernstjenester og andre relevante lover slik at disse gjelder for alle barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet.
2. Stortinget ber Regjeringen opprette en internasjonal avdeling i barnevernet."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen vurdere å samarbeide med de ulike frivillige organisasjonene som befinner seg i utlandet, og som kan bidra til å trygge norske barn som opplever omsorgssvikt, både med faglig kompetanse og med ressurser til drift av ulike tiltak som trygger barna.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å endre lov om barnevernstjenester og andre relevante lover slik at disse gjelder for alle barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen opprette en internasjonal avdeling i barnevernet.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:40 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene May Hansen, Heikki Holmås, Inga Marte Thorkildsen og Ingvild Vaggen Malvik om å endre lov om barnevernstjenester og andre relevante lover slik at loven gjelder for barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet - vedlegges protokollen.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 28. oktober 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Eirin Faldet
ordfører

Vedlegg 1

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 2. april 2004

Dok.nr.8: 40 (2003-2004) - Forslag om endringer av lov om barneverntjenester og evt. andre relevante lover slik at lovene gjelder for barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet, og forslag om å opprette en internasjonal avdeling i barnevernet.

Jeg viser til brev av 9. mars 2004 fra Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vedrørende ovennevnte Dokument 8-forslag.

Forslaget om å endre barnevernloven og eventuelt andre lover slik at disse får anvendelse i utlandet reiser særlige rettslige spørsmål, og er derfor lagt fram for Justisdepartementets lovavdeling. Utenriksdepartementet er også blitt bedt om å se på forslaget.

Lovavdelingen opplyser at etter alminnelige interlegale regler er statsborgerskap ikke i seg selv tilstrekkelig grunnlag for å anvende norske rettsregler på norske statsborgere som oppholder seg i utlandet. Det alminnelige utgangspunkt er at norske rettsregler får anvendelse på norsk territorium, mens det må vurderes konkret for den enkelte regel om den også kan gis anvendelse for norske statsborgere som oppholder seg utenfor norsk territorium. Barnevernloven kommer etter dette bare til anvendelse på barn som oppholder seg i riket, jf. § 1-2.

Etter folkeretten står statene som utgangspunkt fritt til å gi sin lovgivning anvendelse overfor statens egne borgere selv om disse oppholder seg på andre staters territorium. Dette gjelder likevel ikke ubegrenset. Folkeretten er til hinder for at norske myndigheter kan utøve tvang overfor egne borgere uten samtykke fra den staten det gjelder. Slikt samtykke kan gis i den enkelte sak, eller på generelt grunnlag i form av en bilateral eller multilateral traktatavtale. Utøvelse av forvaltningsmyndighet kan heller ikke skje på fremmed stats territorium. Selv om det kan sies at folkeretten således ikke er til hinder for at norske rettsregler isolert sett gis anvendelse overfor nordmenn som oppholder seg i utlandet, vil folkeretten hindre at vedtak som innebærer tvang eller utøvelse av forvaltningsmyndighet *iverksettes* overfor norske statsborgere med mindre oppholdsstaten samtykker. (Se tredje avsnitt side 3.)

For ordens skyld nevner jeg at det i regi av Haag-konferansen for internasjonal privatrett 5. oktober 1961 ble vedtatt en konvensjon om myndighetenes kompetanse og lovvalg ved beskyttelse av mindreårige. Konvensjonen er imidlertid ikke ratifisert av Norge, men den er ratifisert blant annet av Spania. Konvensjonens utgangspunkt er at kompetansen til å iverksette tiltak for beskyttelse av mindreårige ligger hos myndighetene på barnets oppholdssted, jf art. 1.1 konvensjonens art. 4 tillegges imidlertid også barnets statsborgerskap rettslig betydning. Art. 4 lyder i engelsk oversettelse:

"Article 4

If the authorities of the State of the infant's nationality consider that the interests of the infant so require, they may, after having informed the authorities of the State of his habitual residence, take measures according to their own law for the protection of his person or property.

That law shall determine the conditions for the initiation, modification and termination of the said measures. It shall also govern their effects both in respect of relations between the infant and the persons or institutions responsible for his care, and in respect of third persons.

The application of the measures taken shall be assured by the authorities of the State of the infant's nationality.

The measures taken by virtue of the preceding paragraphs of the present Article shall replace any measures which may have been taken by the authorities of the State where the infant has his habitual residence."

Slik lovavdelingen ut fra dette forstår konvensjonen, er den praktiske hovedregel for de land som har ratifisert konvensjonen, at myndighetene i det land hvor barnet er statsborger har kompetanse til å treffe tiltak til beskyttelse av barnet. Slike tiltak skal tre i stedet for eventuelle tiltak som måtte være truffet av myndighetene på oppholdsstedet. Det eneste formelle vilkåret er at myndighetene på oppholdsstedet må informeres.

Barne- og familiedepartementet kan ikke se at en ratifikasjon av konvensjonen fra 1961 vil innebære at man fullt ut vil kunne innføre norske saksbehandlingsregler i barnevernssaker verken i Spania eller andre land. Eksempelvis vil det ikke være praktisk mulig å opprette en form for internasjonal fylkesnemnd som skal operere i utlandet for å gjennomføre et tvangsvedtak etter norsk barnevernlovgivning. Slikt vedtak fra fylkesnemnda er som kjent et vilkår for å ta barn under omsorg eller plassere barn med atferdsvansker utenfor hjemmet. Med tanke på det gjensidighetsprinsipp som konvensjonen bygger på er det dessuten vanskelig å tenke seg at vi ville tillate andre land å opprette tilsvarende organer i Norge for gjennomføring av sine lover.

Utenriksdepartementet viser på sin side til at folkeretten er til hinder for norsk utøvelse av forvaltningsmyndighet eller tvang overfor norske barn i utlandet, slik også lovavdelingen påpeker. Samtykke fra vedkommende stat i enkelttilfeller eller gjennom avtale vil derfor være nødvendig, ifølge Utenriksdepartementet.

Spørsmål om å gi samtykke til en fremmed stats myndighetsutøvelse på sitt territorium i enkelttilfeller er av prinsipiell og konstitusjonell karakter. Den enkelte stats konstitusjon og rettssystem vil være avgjørende for prosedyrene for å kunne gi et slikt samtykke. Som en klar hovedregel vil det imidlertid måtte legges til grunn at behandlingen av en slik forespørsel i en enkeltsak vil berøre flere myndighetsorganer og også derfor blir tidkrevende. Uten et avtalegrunnlag i bunnen, er det heller ikke grunn til å vente at en slik forespørsel vil munne ut i et positivt svar.

Etter det opplyste fra Utenriksdepartementet har den multilaterale konvensjonen av 5. oktober 1961, som lovavdelingen viser til, 14 parter. Det kan ikke legges til grunn at andre stater vil være villige til å inngå bilaterale avtaler med Norge. Man vil uansett måtte forvente krav om gjensidighet, slik at vedkommende stat gjennom en slik avtale vil gis rett til utøvelse av forvaltningsmyndighet og tvang overfor barn som er borgere av vedkommende stat når de oppholder seg i Norge, hvilket kan bli problematisk å akseptere.

Barne- og familiedepartementet kan etter dette ikke se at det verken er ønskelig eller praktisk mulig å endre barnevernloven og eventuelt andre relevante lover, slik at lovene gjøres gjeldende for barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet.

Når det gjelder forslaget om å opprette en internasjonal avdeling i barnevernet etter mønster fra trygdeetaten, legger jeg til grunn at forslagsstillerne sikter til Folketrygdkontoret for utenlandssaker (FFU), som har

kontor her i Norge. FFU arbeider med trygdespørsmål for personer i utlandet som har rettigheter etter norsk trygdelovgivning, og fungerer som en veiledningstjeneste for trygdemottakere bosatt i utlandet.

Framfor å bygge ut en ny norsk hjelpetjeneste for barn som er bosatt i utlandet etter mønster fra trygdeetaten, vurderer jeg det imidlertid som mer hensiktsmessig å styrke tilbudene til utsatte barn i tilknytning til de norske utenlandsskolene. Grunnen er at Utdannings- og forskningsdepartementet v/fylkesmannen i Oslo og Akershus allerede har en pedagogisk-psykologisk tjeneste for skoler i utlandet som skal bistå med sakkyndige vurderinger av elevers behov for spesialundervisning og bistå skolene i arbeidet med å legge opplæring til rette for elever med særskilte behov. Dermed vil norske myndigheter kunne trekke veksler på dette eksisterende bistandsapparat i utlandet når det gjelder å hjelpe også barn som får vanskeligheter av mer sosial karakter.

Vedlegg 2

Brev fra Barne- og familiedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 28. juni 2004

Spørsmål vedrørende Dokument nr. 8:40 (2003 2004) om å endre lov om barneverntjenester og eventuelt andre relevante lover slik at loven gjelder for barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i utlandet

Jeg viser til spørsmål fra stortingsrepresentant Sonja I. Sjøli, datert 14. juni 2004.

"Familie-, kultur- og administrasjonskomiteen har blitt kjent med at Barne- og familiedepartementet har foretatt en kartlegging av situasjonen for barn som er norske statsborgere og som oppholder seg i Spania. Komiteen ber om at rapporten oversendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

Komiteen ber også om Statsrådets vurderinger av situasjonen og forslag til eventuelle tiltak."

Med bakgrunn i opplysninger i NRK-Brennpunkt i februar 2004 om at norske barn som utsettes for omsorgssvikt mens de bor i Spania ikke får hjelp fra spanske barnevernmyndigheter, var en delegasjon med representanter fra henholdsvis Barne- og familiedepartementet, Utdannings- og forskningsdepartementet og fylkesmannen i Oslo og Akershus i april i år på en fem dagers reise i Spania.

Formålet med reisen var å undersøke hvordan det spanske barnevernet fungerer og se på mulige samarbeidsrutiner mellom norske og spanske myndigheter. I tillegg ønsket delegasjonen å diskutere med de norske skolene, sjømannskirkene og konsulatene hvordan man kan styrke situasjonen for barna som får problemer.

Vedlagt følger delegasjonens rapport fra reisen.

Slik jeg ser det bekrefter innholdet i rapporten tidligere opplysninger til Barne- og familiedepartementet

om at det spanske barnevernet er organisert og fungerer omtrent som i Norge. Blant annet har skolen meldepplikt til barnevernet ved mistanke om omsorgssvikt, og barn som trenger det vil få hjelp uavhengig av statsborgerskap. Også etter spansk barnevernlovgivning skal det iverksettes hjelpetiltak før man går til eventuell omsorgsovertakelse. Gjelder det utenlandske statsborgere vil man i samarbeide med vedkommende lands myndigheter undersøke muligheten for å sende barnet tilbake til hjemlandet. Dette har skjedd med ett norsk barn de siste årene. Ifølge det opplyste fra ambassaden ble barnet i denne saken sendt hjem til Norge etter et utmerket samarbeid mellom spanske og norske barnevernmyndigheter. Generelt har imidlertid spanske barnevernmyndigheter svært liten erfaring med saker der nordmenn har vært involvert ettersom få bekymringsaker har vært meldt til spansk barnevern.

Nedenfor følger en oversikt over de tiltak som er foreslått i rapporten og som det kan være hensiktsmessig å iverksette:

De norske skolene

Skolene bør bygge opp et samarbeid med spanske barnevernmyndigheter og andre myndigheter som har ansvar for barn. For å sikre god kommunikasjon med spanske myndigheter bør skolene legge vekt på å ansette folk med god kompetanse i spansk. Skolene må rapportere til UFD v/fylkesmannen i Oslo og Akershus hvordan man følger opp skolens ansvar etter friskoleloven og spansk barnevernlovgivning om å melde mistanke om omsorgssvikt til barnevernet.

Utdannings- og forskningsdepartementet

Møtet med skolene avdekket at ikke alle er kjent med dette ansvaret. UFD vil derfor instruere de norske skolene om deres forpliktelser etter loven samt påse at lovverket følges i forbindelse med tilsynet av skolene.

De norske konsulatene

De norske konsulatene uttrykte i møtene med delegasjonen stor vilje til å bistå så vel skolene, sjømannskirkene og eventuelt andre i møte med spanske barnevernmyndigheter. Dette gjaldt generelt og i forhold til konkrete saker. Vi vil gjennom Utenriksdepartementet og den norske ambassaden i Madrid be konsulatene ta initiativ til at det igangsettes jevnlig kontaktmøter mellom partene. Formålet er å bygge ned den skepsisen som enkelte har til spansk barnevern samt legge til rette for at det kan utarbeides rutiner for håndteringen av barnevernssaker, herunder om samarbeidet med spanske myndigheter.

Veileder

Erfaringene fra delegasjonsbesøket tilsier at svært mange vil kunne ha meget god nytte av en veileder om barn og unges rettigheter og muligheter for hjelp dersom det oppstår problemer under et utenlandsopphold. Utdannings- og forskningsdepartementet har derfor i samarbeid med Barne- og familiedepartementet påbegynt arbeidet med en slik veileder, som vil bli ferdigstilt i løpet av annet halvår 2004.

Veilederen vil blant annet ha aktuelle lovhenvvisninger, opplyse om hvem som skal kontaktes dersom det oppstår problemer og om mulighetene for å få bistand fra de norske utenriksstasjonene, samt gi en oversikt over nyttige adresser og nettsteder. Sjømannskirkene vil bli omtalt og vi vil ha egne kapitler om helse, forsik-

ring og trygd. Barnevernet i Spania og samarbeidet med norske barnevernmyndigheter vil bli viet særlig oppmerksomhet på grunn av de store koloniene av nordmenn som er bosatt der. I den forbindelse vil vi understreke betydningen av å lære seg spansk og for øvrig sette seg inn forholdene på stedet. Barn som går på spanske skoler synes å være bedre integrert enn barna i de norske skolene, og det er ingen grunn til å anta at de spanske skolene ikke oppfyller sin meldepplikt til barnevernet. Et av siktemålene med veilederen er imidlertid at *alle* som kommer i kontakt med norske barn man oppfatter at har problemer skal bli motivert til å melde fra. Dermed vil man kunne hjelpe også de barna som ikke går på skolen enten fordi de er under skolepliktig alder eller av andre grunner.

Diakonstillinger

Det bør vurderes å opprette en diakonstilling som skal ha hovedfokus på barn og barnefamilier ved flere sjømannskirker.

Oppfølging av saker som meldes til spanske barnevernmyndigheter

Den kontakten som er oppnådd mellom norske og spanske myndigheter ved delegasjonsbesøket, gir grunn til å regne med at de lokale barnevernmyndighetene vil følge opp henvendelser om norske barn som antas å ha behov for hjelp. Dersom skolen eller andre som melder saker opplever at det lokale barnevernet ikke følger opp barna tilfredsstillende, må dette tas opp med konsulatet og eventuelt ambassaden, som eventuelt vil ta det opp med departementet i Spania og med BFD. Hvis dette ikke fungerer må vi vurdere saken på nytt.

